

ITIVUTTAKAM UČENJA BUDDHE

Iz kraće zbirke Palikanona
Preveo sa njemačkog Drago Garić

Edition **Ugor**

ITIVUTTAKAM – UČENJA BUDDHE

Zbirka pouka iz Palikanona

Naslov izvornika: Die Reden Buddha – Itivuttakam

ISBN izvornog izdanja: ISBN 3-931095-47-9

Prijevod: Drago Garić

NAKLADNIK: ČUVARI SNOVA j.d.o.o.

Dr. Franje Tuđmana 27, 10437 Bestovje, Hrvatska

www.cuvarisnova.hr

Copyright© Drago Garić, Berlin 2014

ISBN 978-953-57996-0-3

Sva prava zadržava Drago Garić

Kontakt: d.garic@gmx.de | www.drago-garic.de

Lektorat: Ljiljana Janjić

Grafičko uređenje: Christina Schultz, Thomas Bayer

Priprema za tisak: Renata Domazet – Mukica

I izdanje, ožujak 2014.

Naklada: 500 kom

Sadržaj

1. Požuda 11
- 2-6. Mržnja, zaslijepljenost, bijes, vlast, uobraženje 11
7. Sve 12
8. Umišljanje 13
- 9-13. Požuda, mržnja, zabluda, bijes, opsjednutost vlašću 14
- 14/15. Sputanost neznanjem, okov žudnje 15
- 16/17. Vježbač 16
- 18/19. Razdor i sloga redovništva 17
- 20/21. Srce 18-19
22. Zasluživanje 20-21
23. Dobrobit na obje strane 22
24. Brdo kostiju 23
25. Svjesna laž 24
26. Davanje 25
27. Razvijanje ljubavi 26-27
- 28/29. Monah 28-29
- 30/31. Kajanje i nekajanje 30-31
- 32/33. Onostrano 32
34. Suprotnosti 33
- 35/36. Bez obmane 34
37. Vedra narav 35
38. Dvije pomisli 36-37

39. Dva podučavanja 38
40. Znanje 39
41. Mudrost 40
42. Stid i bojazan 41
43. Nerođeno 42
44. Oba vida nirvane 43-44
45. Povučенost 45
46. Blagoslov vježbanja 46
47. Budan 47
48. Stranputica 48
49. Dva shvaćanja 49
50. Korijeni lošeg 50
51. Tri vida 51
- 52/53. Tri osjećanja 52-53
- 54/55. Tri želje 54
- 56/57. Tri nagona 55
58. Tri žeđi 56
59. Maroševno carstvo 57
60. Zavrjeđivanje 58
61. Tri oka 59
62. Tri sposobnosti 60
63. Tri vremena 61
- 64/65. Način života 62
66. Tri pročišćenja 63
67. Trostruko ćutanje 64
- 68/69. Draž, mržnja, zabluda 65-66

- 70/71. Sâm sam vidio 67-68
72. Uzmicanje 69
73. Oblici 70
74. Roditelji i djeca 71
75. Buđenje osjećanja 72-73
76. Sreća 74-75
77. Krhkost 76
78. Svako po sebi 77
79. Nazadovanje 78
80. Razmišljanja 79
81. Čast i nečast 80
82. Oglašenje bogova 81-82
83. Sumrak bogova 83-84
84. Najbolji na svijetu 85-86
85. Tri promatranja 87
86. Slijeđenje učenja doslijedno učenju 88
87. Zasljepljujuće 89
88. Prljavo rujanje 90-91
89. Devadatto 92-93
90. Najviše zadovoljstvo 94-95
91. Prosjak 96
92. Ko gleda učenje vidi mene 97
93. Tri vatre 98-99
94. Nadzor 100
95. Trostruki čulni svijet 101
96. Jarmovi 102

97. Izvrsno 103-104
98. Darovi 105
99. Tri znanja 106-107
100. Brahman 108
101. Potrepštine 109
102. Usahnuće nagona 110
103. Isposnici 111-112
104. Sljedbenici 113
105. Žeđ 114
106. Poštovanje roditelja 115
107. Zajednica 116
108. Loši monasi 117
109. Plivač 118-119
110. U svim položajima tijela I 120
111. U svim položajima tijela II 121
112. Okončani 122-123

Primjedbe 124-125

Predgovor prevodioca*

Naslov ovog djela, „Itivuttakam“, znači doslovno „tako (iti) govoreno (vuttakam)“, od Probuđenog, i sačinjeno je od kratkih izreka, koje nazivamo aforizmima.

Itivuttakam je četvrto od petnaest dijela u kojima preovladava stihovna forma i koji su objedinjeni u takozvanoj „Kraćoj zbirci Palikanona“. Po južnobudističkim predanjima¹ je Khujjuttara, jedna neprosvijecena žena iz Kosambija, oduševljena Buddhinim govorima, skupila njegove propovijedi u ovoj zbirci. Tekst izreka Itivuttakama u prozi, je u petom vijeku, naknadno kao komentar u stihu, dopunio Dhammapalo sa Palija.²

Prvi prijevod Itivuttakama na sanskrit, pod imenom Ityuka, uslijedio je još prije naše ere. Ova recenzija Hinayam sekte Mahasanghikas sadrži, za razliku od 112 dijelova pali-teksta, 137 dijelova. U njoj pri tome nedostaju 34 dijela pali-teksta (22, 43, 50-58, 61, 63-73, 75, 77-78, 81, 87-88, 92-94, 96, 99). Ovaj tekst na sanskritu je izgubljen i od njega sačuvan prijevod na kineskom jeziku iz sedmog vijeka, preuzet u kineski Tripitakam.³

Prvo i jedino izdanje pali-teksta na latinskom pismu, uslijedilo je 1889 u okvirima „Pali Tekst Society“⁴, zaslugom lajpciškog indologa Ernsta Windischa. Za ovo izvanredno izdanje je autor koristio pet manuskripta pisanih na palminom lišću i tri manuskripta na papiru. Polovina ovih osam predložki potiče iz Burme, ostale sa Cejlona.⁵

Prvi prijevod na jedan evropski jezik se pojavio 1908⁶, u Americi, na engleskom. Bolji engleski prijevodi slijede 1935 i 1991.⁷ Na njemački jezik je Itivuttakam

1919 preveo budistički teolog Karl Seidenstücker⁸, a novi prijevod sa stihovnom formom dr Hellmutha Heckera, kojeg sam se dosljedno pridržavo, slijedi 1973.⁹ Italijanski prijevod slijede 1962 i 1968.¹⁰

Svi govori Itivuttakama na pali-jeziku imaju na početku, na kraju i ispred stihova uobičajenu formulaciju, kao i oslovljavanje „vi monasi“, koje je u ovom prijevodu zadržano samo kod prvog govora.

Stihovi u Itivuttakamu su uglavnom ispjevani u osmercu, takozvane palijezičke sloke. Kod rijetkih višeslogovnih strofa, radi jezgrovite i tečne stihovnosti, višeslogovni stih sam zamijenio osmercom. Zbog očuvanja osmerca i ritma čitanja u stihovima ponekad dugo jat umjesto očekivanog refleksa ije ima kratki refleks je i takvo skraćenje nije označeno apostrofom.

Značenje jedne i iste riječi sam, ako je to slogovno bilo moguće, nastojao uvijek prenijeti jednom odgovarajućom riječju. Nekoliko riječi palijske, kao „nibbanam“ – ovdje prenešeno u češće upotrebnoj sanskritskoj formi „nirvana“, i „vinnanam“ – prevedeno inače sa svijesnost, sam kao i riječi Buddha, Brahmana, Sankhara ostavio neprevedene. Riječi upadhi, abhinna, asava, lobha, prevedene su kao odnos, pregled, nagoni, strast.

*Drago Garić
Ožujak 2014.*

** Navedeni predgovor je djelimično preuzet iz originalnog predgovora dr. Hellmutha Heckera.*

1. POŽUDA

Od Uzvišenog bijaše izrečeno, od Svetog, ovako ja čuh:

Prevladate li jedno monasi, jamčim vam nepovratak.

Šta to?

Požuda.

Prevladate li je, jamčim vam nepovratak.

Radi toga:

Ovdje ljude strast nagoni
bespuću da idu samo.

Onom koji jasno vidi
ukaz ovu bolest tjera:
ko od strasti ovist svlada
ovom sv`jetu se ne vraća.

Radi toga Uzvišeni ovo kaza. Tako čuh.

2-6. MRŽNJA, ZASLIJEPLJENOST, BIJES, VLAST, UOBRAŽENJE

(staviti umjesto strasti kao kod 1. odgovarajuće)

27. RAZVIJANJE LJUBAVI

Svi načini zasluživanja nagrade zajedno, ne vrijede šesnaestinu ljubavi koja oslobađa dušu. Ljubav koja oslobađa dušu obuhvata ih u sebi i svijetli i gori i sja. Ni šesnaestina sjaja mjesečine, sav sjaj zvijezda nije. Mjesečina ih obuhvata i svijetli, gori i sja. Tako isto svi načini zasluživanja nagrade zajedno ne vrijede šesnaestinu ljubavi koja oslobađa dušu. Ona ih obuhvata u sebi i svijetli i gori i sja.

Kao kad se s jeseni u zadnjem mjesecu kišnog perioda sunce uspinje u čisto nebo bez oblaka, razgoni svu tminu i svijetli i gori i sja, isto tako svi načini zasluživanja nagrade zajedno ne vrijede šesnaestinu ljubavi koja oslobađa dušu. Ona ih obuhvata u sebi i svijetli i gori i sja.

Kao kad noću u osvit zore svijetli i gori i sja sjevernjača, isto tako svi načini zasluživanja nagrade ne vrijede šesnaestinu ljubavi koja oslobađa dušu.

U ljubavi ko se vježba,
beskrajnoj, nje sasvim svjestan
veze mu se tanje, gube
samostalost skoro vidi.

Ko misli saosjećanjem,
taj spašava sebe zlobe.
Sažaljivost prema svima
neizmjernu dobit stvara.

Ko tu prozre – svjet ovlada,
milodarjem sv'jet ophodi:
šesnaestina to je ipak
srca ljubav koje ima.

Ne ubij,
– ubijanje ne dozvoli,
ne pobjeđuj,
– i pobjedu ne prizivaj,
ljubav prema biću svakom
ni jednu opasnost ne zna.

39. DVA PODUČAVANJA

Okončanom, svetom, potpuno probuđenom biću doli-
kuju dvije pouke.

Koje dvije?

Uvidjeti zlo kao zlo – prva je pouka. Druga je – kad se
uvidi zlo kao zlo, neka se pusti da zlo ojadi, i uzimajući
mu draž, neka se oslobađa njega.

Okončanom, svetom, potpuno probuđenom biću doli-
kuju takve dvije pouke.

Okončani, Probuđeni
što suštinu svu posvoji
predočenjem ovim gornjim
dvije stvari ukazuje:

Uvidite zlo najprije,
čar mu zatim oduzmite.
Srce čari ko otčara
bol i patnju taj svršava.

40. ZNANJE

Sve što nije dobro vođeno je neznanjem, a odmah ga
slijede nemanje stida i bojazni.

Svu blagodat predvodi znanje, a odmah ga slijede stid i
bojazan.

Lošem putu ovog svijeta
lošem putu onog svijeta –
korjen mu je u neznanju
što iskanje i strast traži.

Čast ko ljubi – zlo raznosi,
bez stida je, poštovanja,
zlo samô se zlim izlježe –
stradanje je, stranputica.

Otrgni se volji čari,
volji strasti i neznanju
saznanje da raste pusti,
lošeg puta se okani.

54/55. TRI ŽELJE

Tri su želje.

Koje tri?

Želja za čulnim, za postojanjem, za pročišćenjem.

Te su tri želje.

54:

Ucijeljen, jasne svijesti
budni đak od Probuđenog
razumije stvarno želje:
kako želja se začinje

55:

isto tako gdje nestaje
put joj pozna usahnuća.
Ko ih zgasi nema gladi
ugašen je zabludenja.

Ko želju za postojanjem
pročišćenjem i čulnošću
za istinu stvarno drži
samo zgrčće tu shvaćanja.

Ko dražima skine veo
Razrješen je, žed usahnu
ko se rješi želja sasvim
taj shvaćanju otgrnu se.
Monah želja usahnutih
bez nada je i pitanja.

56/57. TRI NAGONA

Ova su tri nagona.

Koja tri?

Nagon za čulnim, nagon za postojanjem i nagon za
neznanjem.

Ta su tri nagona.

Ujedinjen, čiste svijesti
budni đak od Probuđenog
razumije stvarno nagon:
kako nagon tu postaje

isto tako gdje nestaje,
put mu pozna usahnuća.
Bez gladi je ko ga zgasnu
ugašen je zabludenja.

Nagon čula ko usahne
neznanju ko draž tu uzme
postajanju nagon zgasne –
sasvim rješen je odnosa
nosi ovdje zadnje tjelo
i Maroša vojsku svlada.

60. ZAVRJEĐIVANJE

Troje je osnova zavrjeđivanja.

Koje troje?

Osnova zavrjeđivanja je davanje. Osnova zavrjeđivanja je vrlina. Osnova zavrjeđivanja je mudrost.

Ovo troje su osnova zavrjeđivanja.

Ti najbolje da zaslužiš
sposobnosti ove vježbaj:
daj, ispravan život živi,
imaj ovdje dobro srce.

Ko njeguje ovo troje
obdareno čistim dobrom
njima kao mudrac stiže
u blaženost svjeta dobra

61. TRI OKA

Tri oka jesu.

Koja tri?

Oko tijela, nebesko oko, oko mudrosti.

Ta su tri oka.

Oko puti, neba oko,
i najviše oko mudro:
tri oka su tu na koja
Probuđeni ukazuje.

Oku puti – pojavnost je
oku neba ukazanje,
al' spoznaja gdje izroni-
najviše je oko mudro:
ovo oko ko prepozna
taj sve patnje se rješava.

67. TROSTRUKO ĆUTANJE

Ova su tri ćutanja.
Koja tri?
Ćutanje dijela, riječi i misli.
Ta su tri ćutanja.

U djelu tih, u rječi tih,
u duhu tih, bez nagona,
mûkom ćutnje sav ispunjen;
„ko ostavi zlo“, tog zovu.

68/69. DRAŽ, MRŽNJA, ZABLUDA

Ko ne prevlada draž, mržnju i zabludu, taj je vezan za Maroša. Vezan njegovom omčom i Zlobnom je na volju. Ko prevazišao je draž, mržnju i zabludu, taj nije vezan za Maroša, oslobođen je njegove omče i nije Zlobnom po volji.

Draži, mržnji i neznanju
sasvim čar ko uzme ovdje
unutra je taj razvijen
Brahmi jednak, neustrašiv,
probuđen, bez neprijateljstva:
njega zovu – „sve ostavi“.